

Vaikutusten mittaaminen

Hannes Enlund

Fimea

Lääkehoitojen arviointi

Vaikutusten mittaamisen ydin

Vaikeinta on oikean kysymyksen esittäminen
ei niinkään oikean vastauksen löytäminen!

”Far better an appropriate answer to the right question, which is often vague, than an exact answer to the wrong question, which can always be made precise” (J. Tukey 1962)

9 tärkeää kysymystä

1. Miksi mitataan?
2. Mitä varten?
3. Mikä/kenen näkökulma?
4. Mitä mitataan?
5. Miten mitataan?
6. Mitä mittareita/indikaattoreita?
7. Mikä on aikaperspektiivi?
8. Kuka mittaa?
9. Mitä hyötyä mittaamisesta?

1. Miksi mitataan?

Tietoa asioiden ymmärtämiseksi?

(Viisautta tehdä oikeita asioita)

vai

Tietoa asioiden muuttamiseksi?

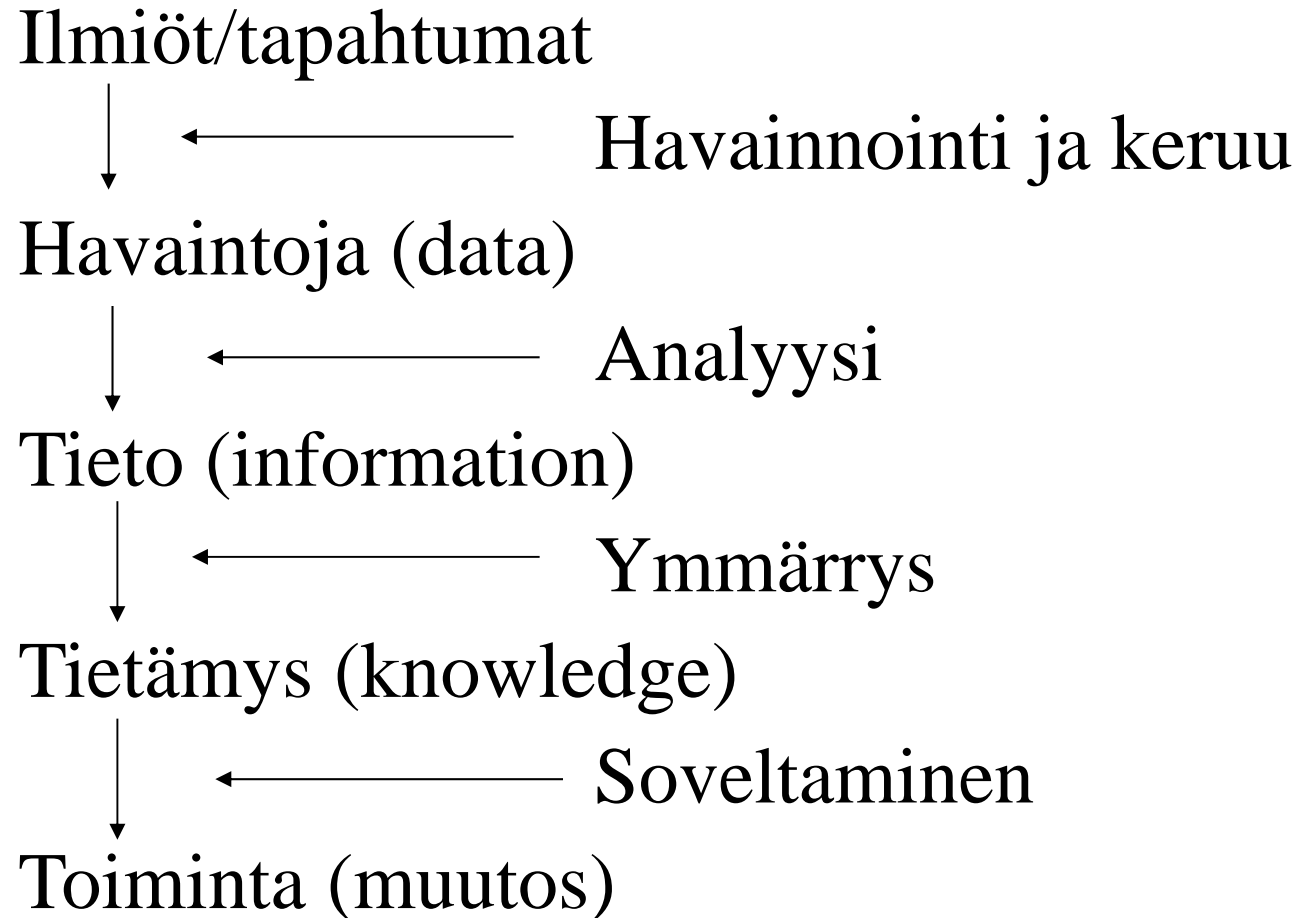
(Miten toimia tehokkaasti tavoitteiden saavuttamiseksi)

vai

Molempia?

”Are we doing the right things right?”

Havainnoista toiminnaksi

(mukailtu Muir Gray 2005)

Tiedon olemuksesta

- Havainnot eivät muutu tiedoksi pelkästään numeroita tarkastelemalla vaan tarkastelemalla niitä tietyssä kontekstissa
- Onko olemassa absoluuttista totuutta? Vain tietyssä kontekstissa ja tietyistä näkökulmista tarkasteltuna (jota ei yleensä sanota)
- Objektiivinen vs. subjektiivinen, todellinen vs. ei-todellinen, määrällinen vs. laadullinen

2. Mitä varten mitataan?

- Vaikutusten määrällinen ja laadullinen mittaaminen
- Päätöksenteon helpottaminen/parantaminen
- Hoidon laadun varmistaminen/parantaminen
- Palaute tehdystä työstä
- Ongelmien/haasteiden tunnistaminen
- Toimenpiteiden perusteleminen
- Kustannus-vaikuttavuuden osoittaminen

3. Mikä ja kenen näkökulma valitaan?

- Potilaan näkökulma - potilastyytyväisyys
- Henkilöstön näkökulma – ammatillinen laatu
- Johdon näkökulma - tehokkuus
- Kansalaisen (veronmaksajan) näkökulma – tasa-arvo, kustannusten minimointi

Kontekstin merkitys!

4. Mitä mitataan?

Lähtökohtana minkälaista ”evidenssiä” tarvitaan?
(käytännönläheistä ja soveltuvaa omaan toimintaympäristöön,
ei välttämättä ”puhtaan” syy-seuraus suhteen osoittamista)

- Kliinisiä vaikutuksia (haittavaikutuksia)
- 4D (death, disease, disability, discomfort)
- Terveysteen liittyvää elämän laatua
- Potilastyytyväisyyttä
- Kustannuksia

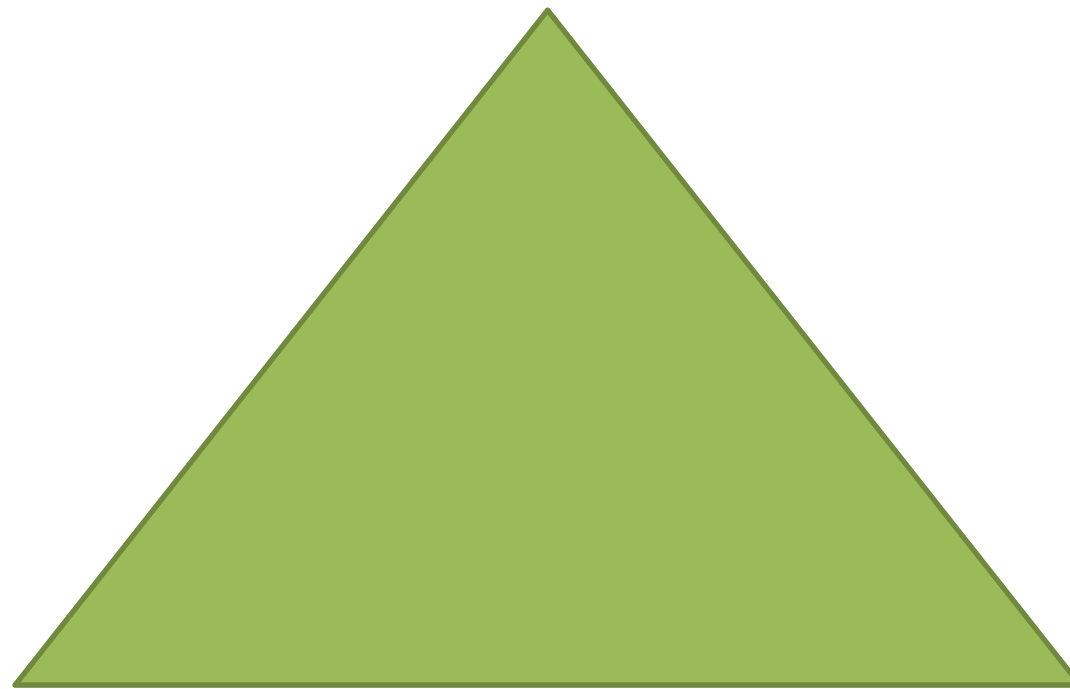
- Mitä ei yleensä mitata?

5. Miten mitataan?

- Rutiininomaisesti kerättävä rekisteritieto
- Potilaskertomustietojen analysointi
- Haastattelut
- Kyselytutkimukset
- Havainnointi / auditointi
- Tutkimusasetelmat
 - Satunnaistettu koe-asetelma
 - Aikasarja-analyysi
 - Ennen-jälkeen
- Plasebovaikutuksen ihmeellinen maailma

Tasapainon löytäminen?

Realismi

Tarkkuus

Yleistettävyys

Tutkimusasetelmien rajoitukset

- Kaikkiin asetelmiin liittyy rajoituksia (myös RCT:hen)
- Asetelmien hierarkia? vs käyttötarkoitus ja mitä mahdollista tehdä
- Satunnaistettu koeasetelma vs ”oikea” käytännön elämä
- Sisäinen ja ulkoinen validiteetti

”If we want more evidence-based practice we need more practice-based evidence” (Green & Ottosen 2004)

6. Mitä mittareita/indikaattoreita käytetään?

- Kliiniset tautispesifiset mittarit
- Käypä hoito laatuindikaattorit
- Lääkespesifiset mittarit
- Quality-of-life-mittarit geneeriset esim. 15D, EQ5D ja tautispesifiset
- Terveysthuollon toimintaa kuvaavat
- Potilastyytyväisyys-mittarit esim. THL
- Menetelmä- ja mittaritriangulaatio

7. Mikä on aikaperspektiivi?

- Mitä tiedetään kliinisten kokeiden perusteella (harvoin yli 3 kk, joskus max 2-3v. Vrt. esim. 45v. diabeetikon 3kk hoitotulos vs. seuraavat 20-30 vuotta)
- Tilanne tällä hetkellä (poikkileikkaus)
- Seuranta säännöllisin väliajoin (poikkileikkaus, kumulatiivinen tieto)
- Milloin tulisi mitata? (viivästynyt, palautuva, nopeasti ohimenevä, yleinen trendi, aikaistettu vaikutus ym.)

8. Kuka mittaa?

- Tiedon tallennus järjestelmään (rutiini/ad hoc)
- Potilastietojärjestelmän rakenteisen tiedon hyödyntäminen + muun tiedon hyödyntäminen?
- Takautuvan tiedon etsintä/louhinta
- Eri rekisterien tietojen yhdistäminen (luvat)
- Ulkopuolinen firma/opiskelijatyö
- Tietojen analysointi ja raportointi

9. Mitä hyötyä mittaamisesta?

- Kenelle hyötyä, entäs mahdolliset haitat?
- Palautetta omasta työstä – työmotivaatio
- Laatunäkökulma – vertailu muihin
- Vaikuttavuuden osoittaminen
- Mahdollisten ongelmien identifiointi

Yhteenveto

- Paikallisten olosuhteiden ja järjestelmien tuntemus lähtökohtana – mahdollisuudet ja rajoitukset
- Positiivisen ilmapiirin luominen mittaamiselle
- Tieto-Taito-Asenne
- Resurssien mobilisointi – yhteistyö
- Visiot tulevast